

Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen painoalueet vuodelle 2016

Lähde: STM:n asetuksen 718/2013 perustelumuuisto 7.10.2013

1) Merkittävien kansanterveysongelmien ja sairauksien ehkäisyn, syntymekanismien, diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen perustavaa laatua oleva kliininen ja translationaalinen tutkimus

Merkittävillä kansanterveysongelmilla ja sairauksilla tarkoitetaan väestössämme yleisiä ja terveydenhuoltoa ja yksilöä merkittävästi kuormittavia sairauksia. Tutkimusala ymmärretään tässä laajasti, toisin sanoen se sisältäisi väestön neuvonnan, potilasohjauksen ja sairauksien ehkäisyn, diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen.

Merkittävillä kansanterveysongelmilla ja sairauksilla tarkoitetaan yleensä pitkäaikaisia eitärtuvia tauteja kuten syöpätaudit, sydän- ja verisuonitaudit, muistisairaudet, diabetes, tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveys- ja päihdeongelmat. Sen lisäksi on muita runsaasti resursseja kuluttavia kliinisesti ja kansanterveydellisesti merkittäviä tautiryhmiä, joten yksityiskohtaisempaan tutkimuskohteen rajaukseen ei ole katsottu olevan perusteita.

2) Yksilöllistetyn lääketieteen käyttöönottoon ja biopankkitoimintaan liittyvä tutkimus

Yksilöllistetyn lääketieteen tarkoitetaan yksilöllisten biologisten ominaisuuksien (esimerkiksi geneettisten alttiuksien, lääkeainemetabolian) mukaan kohdennettua sairauksien ehkäisyä ja hoitoa. Biopankkilain voimaantulo 1 päivänä syyskuuta 2013 mahdollisti tämän painoalueen tutkimustoiminnan laajenemisen terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Painoalue kattaa myös geenitiedon käyttöön liittyvien eettisten ongelmien tutkimuksen.

3) Erityisen vaikeasti hoidettaviin tai harvinaisiin sairauksiin ja terveysongelmiin liittyvä tutkimus

Maassamme valmistellaan EU:n harvinaissairauksien toimintaohjelman kansallista toimeenpanoa. Näiden sairauksien tutkimus jää helposti katveeseen, kun tutkimuksen voimavaroja kohdennetaan. Terveysongelman harvinaisuuteen liittyy monenlaisia sosiaalisia ja palveluihin pääsyn ongelmia. Painoalue on tarkoitettu kattamaan harvinaisten sairauksien ja terveysongelmien monitieteellisen yliopistotasaisen terveystutkimuksen.

4) Väestökohorttien kliinis-epidemiologiset seurantatutkimukset

Painoalueen tavoite on vahvistaa pitkäjänteisen, koko väestön tai tietyn väestönosan terveyden ja hyvinvoinnin tilaan kohdistuvan seurantatutkimuksen edellytyksiä. Tutkimustuloksilla on merkitystä palvelujärjestelmän vaikuttavuuden seurannan tietolähteenä.

5) Terveyden edistämisen, väestön neuvonnan ja terveyserojen kaventamisen vaikuttavuustutkimus

Tämä painoalue liittyy kiinteästi perusterveydenhuollon yksiköiden tehtäväkenttään. Terveyden edistäminen sisältyy keskeisenä lähtökohtana useisiin palvelujärjestelmätutkimuksiin. Tematiikkaan kuuluvat erityisesti väestön ja potilaiden ohjaus, itsehoitoon tähtäävä tutkimus sekä palvelujärjestelmään suuntautuva tutkimus. Sosioekonomisten terveyserojen kaventamisessa käytettävien menetelmien vaikuttavuustutkimus tuo mukaan terveyden sosiaalisten taustatekijöiden tutkimuksen.

6) Terveystieteellisen palvelujärjestelmän ja menetelmien tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen, toimintakäytäntöjen muuttamiseen ja osaamisen johtamiseen sekä potilasturvallisuuteen ja laadunhallintaan kohdistuva tutkimus

Terveyspalvelujärjestelmän toimintaa koskevaan tutkimukseen voidaan lukea esimerkiksi terveyspalveluiden toimivuus potilaan näkökulmasta tarkasteltuna ja hoitoketjun sujuvuus, hoitokäytäntöjen alueellisen vaihtelun syyt ja seuraukset, hoitopäätöksiä ja terveyspalvelujärjestelmää koskevan päätöksenteon analysointi sekä kehittyvän tietotekniikan vaikutukset palvelutuotantoon, rakenteisiin ja tuloksellisuuteen.

Laajasti käsitettynä painoalue kattaa koko palvelujärjestelmään suuntautuvaa tutkimusta. Tutkimus pyrkii terveydenhuollon asiakkaiden tai potilaiden osallisuuden ja voimavaraistumisen tukemiseen. Painoalue sisältää äitiys- ja lastenneuvolan, kouluterveydenhuollon ja vanhuspalvelujen kehittämistutkimusta, sähköisen potilaskertomuksen ja kirjaamisen kehittämisen tutkimusta sekä potilaiden neuvontaa ja ohjausta myös sähköisten palvelujen kautta. Painoalue voi sisältää myös hoitopäätösten ja hoidon etiikkaan ja potilaiden oikeuksien toteutumiseen kohdistuvan tutkimuksen sekä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yli kulkevien hoitoprosessien tutkimisen.

7) Potilaan ja asiakkaan oikeuksien ja valinnanvapauden toteutumisen terveystieteellinen interventio- ja vaikuttavuustutkimus

Potilaan ja asiakkaan oikeuksien ja valinnanvapauden toteutumiseen tähtäävä interventio- ja vaikuttavuustutkimus mahdollistaa väestön näkökulman sisällyttämisen terveystieteelliseen tutkimukseen. On tärkeää, että potilaan oikeuksien tutkimusta tehdään terveystieteellisestä näkökulmasta, joka mahdollistaa terveydenhuollon järjestelmän tuntemuksen sekä eettisen, potilaan oikeuksiin tähtäävän tutkimuksen yhdistämisen.

8) Valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin liittyvä yliopistotasoinen terveydenhuoltotutkimus
Painoalueella pyritään edistämään valtakunnallisen kehittämistoiminnan tuloksiin ja vaikuttavuuteen liittyvää tieteellistä vaikuttavuus- ja arviointitutkimusta.